

STŘEDNÍ ZDRAVOTNICKÁ ŠKOLA A VYŠŠÍ ODBORNÁ ŠKOLA ZDRAVOTNICKÁ,
OSTRAVA, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

Vnitřní směrnice

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Číslo jednací: SZSOs/03957/2024
Zpracovala: Mgr. et Mgr. Jana Szúcs
Schválila: Ing. et Ing. Zuzana Vargová, Ph.D., MBA
Platnost: 1.9.2024

Příspěvková organizace
Moravskoslezského kraje

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

(jako součást Minimálního preventivního programu SZŠ a VOŠZ Ostrava, příspěvkové organizace)

Program je zpracován v souladu s metodickým pokynem MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. 21149/2016 a se školním řádem SZŠ.

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí.

Pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu je základní podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu třídy a celé školy. Škola má povinnost předcházet všem náznakům násilí a šikanování. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Samotní pedagogičtí pracovníci nesmí svým jednáním s některými žáky a chováním vůči nim podněcovat zhoršování vztahů ve třídě.

Realizační tým školního programu proti šikaně:

- ředitelka školy, zástupkyně ŘŠ, školní metodik prevence, výchovná poradkyně, školní psycholog, poradce pro kariérové poradenství, třídní učitelé, všichni další učitelé.

Šikanou rozumíme jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, zastrašit či ohrozit žáka nebo skupinu žáků. Jedná se o cílené, opakované, fyzické a psychické útoky jedince (či skupiny) vůči jedinci (či skupině), který se neumí či z nejrůznějších důvodů nemůže účinně bránit.

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana;
- kyberšikana pomocí informačních a komunikačních technologií;
- fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže osobních věcí a ničení majetku oběti);
- smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.);
- sexuální obtěžování.

Za šikanování se nepovažuje:

- běžné škádlení;
- jednorázové napadení;
- nevhodné vtipkování;
- názorový konflikt;
- vyčlenění žáka z kolektivu- pokud není motivováno snahou ublížit.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např., když žák:

- je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními;
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů;

- má-li promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným, nezapojuje se do žádné třídní akce;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole, projevuje znaky záškoláctví.

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí, anebo rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- slovní narážky na žáka se sexuálním podtextem, sexuální obtěžování.

Stádia šikanování

Jednotlivá stádia jsou velice důležité od sebe rozlišovat, jelikož každé z nich vyžaduje jiný přístup k řešení vzniklého problému. Vývoj šikanování ve skupině prochází pěti stádii.

Ostrakismus

Zrod ostrakismu je prvním stádiem šikanování. Ostrakismus je původním slovem používaným v starém Řecku. Jeho význam je vyloučení, vypovězení jedince ze skupiny.

V každé dětské skupině se najde vždy aspoň jeden neoblíbený jedinec, který nějakým způsobem nezapadá do kolektivu. V odborných publikacích se tento jedinec označuje jako obětní beránek, outsider, černá ovce. Všichni takto vylučovaní členové jsou vhodnými kandidáty pro vyzkoušení šikany na vlastní kůži. Mistryněmi v ostrakismu jsou převážně dívky.

Toto stádium je velmi těžko rozpoznatelné. Ostrakismus probíhá formou posměchu, nadávek, přezdívek, zesměšňování, pomluv, ničení osobních věcí a dalších slovních či jiných devastujících útoků.

Pro rodiče by měl být alarmující zhoršený prospěch dítěte, nechuť docházet do školy anebo do mimoškolních aktivit. Mnohdy se mohou vyskytnout i psychosomatické poruchy (bolest hlavy, bolest břicha).

Období fyzické agrese a manipulace

Druhé stádium šikanování je označeno za přitvrzování manipulace a výskyt fyzické agrese. Důvodem přechodu ostrakismu do dalšího stupně šikany bývá nejčastěji uvolnění napětí ve třídě, které vzniká v důsledku stresové situace. Ve školním prostředí jsou nejčastějšími situacemi: konec pololetí, očekávání písemné práce, konflikt s učitelem či docházení do školy, které je pro agresory obtěžující.

Další velmi častou příčinou vzniku druhého stádia může být spousta volného času o volných hodinách, nenaplněný čas na školních výletech, lyžařských, adaptačních, či turistických kurzech, jenž jsou součástí vyučování. Pro překonání těchto nudných chvil jsou ostrakizovaní žáci využíváni k zábavě ostatních.

Třída se v tomto stádiu začíná členit na menší skupiny. Neutrální jádro se většinou rozpadne. Jedna část se přidává k agresorům a z té druhé se stanou zastánci oběti. Pokud je skupina sympatizující s obětí dosti silná, může zastavit začínající agresivní chování. Avšak k těmto situacím dochází velmi zřídka.

Zrod jádra

Třetím stádiem je bod zlomu, kdy se ve skupině náhodná šikana převede na cílenou. Nejčastější obětí jsou žáci, kteří byli ostrakizováni, čili ti nejslabší. Ve třídě se vytvoří skupina agresorů a další podskupiny, tzv. pyramida šikanování. Jsou zde žáci, kteří s agresory přímo spolupracují, žáci „hlídači“, kteří hlídají o přestávkách, aby nedošlo k vyrušení ze strany učitele nebo žáků, kteří pouze přihlížejí a nic nedělají. Toto stádium je klíčovým momentem, zda se skupina posune do stádia pokročilého.

Vytvoření norem

Ve čtvrtém stádiu dochází k přijetí norem agresorů, které se stanou nepsaným pravidlem pro skupinu. V tomto okamžiku se málokdo dokáže postavit šikanérům. Ti, kteří stáli v počátku proti tyranům, se s nimi ztotožní a budou jim bezvýhradně sloužit. Navenek fungující skupina se zevnitř pomalu, ale jistě rozkládá. Ze strany oběti dochází k paradoxnímu chování, jelikož ztotožní se svým údělem a začne agresory bezmezně poslouchat a plnit jejich příkazy.

Totalita neboli dokonalá šikana

Pokud se skupině nedostane patřičné pomoci, bude směr její cesty směřován k poslednímu – pátému stádiu šikanování. Dle Koláře se jedná o tzv. stádium vykořisťování. Jedinci ve skupině jsou rozděleni na otroky a otrokáře. Otroci bezvýhradně slouží svým pánům, nechávají se znásilňovat všemi možnými způsoby. Otrokáři ztrácejí veškeré zábrany. Postupem času dochází k nárůstu a zdokonalování násilí.

Odborní autoři se o tomto jevu zmiňují jako o tzv. Stokholmském syndromu. Což je stav, kdy si oběť nedokáže představit svůj život bez agresorů, vzhlížejí k nim, nechá si dobrovolně ubližovat. V této fázi se stává i oběť závislá na agresivním chování. Tak jak byla čtyři předchozí stádia léčitelná, tak toto páté stádium je neřešitelné jakoukoli vnější pomocí. Jediná možná náprava, která zbývá, je rozpuštění celého kolektivu.

Zákonná opatření:

Legislativní východiska řešení krizových situací

Legislativní východiska v rámci primární prevence ve školských zařízeních vychází z několika zákonných předpisů. Jedná se především o zákon č. 561/2004 Sb. O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon se věnuje primární prevenci rizikového chování ve školách a školských zařízeních. Klade povinnost na tato zařízení, aby vytvářeli zdravé prostředí pro vývoj žáků a studentů.

Další východisko tvoří vyhláška č. 72/2005 Sb., která byla novelizována vyhláškou č. 607/2020 Sb. O poskytování poradenských služeb ve škole a školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška stanovuje povinnost školám vytvořit preventivní program školy, program poradenských služeb, v němž jsou specifikovány kompetence a povinnosti školních metodiků prevence a dalších členů tohoto týmu.

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28) určuje aktuální terminologii a začlenění prevence do školního vzdělávacího programu a školního řádu, popisuje jednotlivé instituce v systému prevence. Dále zdůrazňuje povinnosti pedagogického pracovníka, definuje školní preventivní program a doporučuje postupy škol a školských zařízení při výskytu rizikového chování. Součástí tohoto doporučení jsou jednotlivé přílohy. Školní šikaně je věnována rozsáhlá příloha č. 6.

Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách. Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j. MSMT-21149/2016. Vytváří teoretické východisko v předcházení a řešení tohoto fenoménu. Vytváří ucelený obraz na samotnou šikanu.

Odpovědnost školy

Škola má jednoznačnou odpovědnost za žáky. V souladu s ustanovením §29 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů jsou školy povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků a v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí každý učitel šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR;
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí;
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.

Odpovědnost žáka (agresora)

Z hlediska trestního zákoníku a Zákona č.40/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů může šikánování žáků naplňovat skutkovou podstatu protiprávního jednání. Vzhledem k trestní odpovědnosti našich žáků je možné je upozornit na nebezpečí naplnění skutkové podstaty trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti.

Trestné činy, které se často váží k šikánování:

- trestný čin omezování osobní svobody;
- trestný čin vydírání;
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy;
- trestný čin loupeže;
- trestný čin ublížení na zdraví;
- trestný čin poškozování cizí věci;
- trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání.

Odpovědnost pedagogického pracovníka

Každý učitel je odpovědný za vytvoření zdravého klimatu třídy. Učitel, kterému bude znám případ šikánování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu podle Zákona č.40/2009Sb. pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu.

Prevence šikánování na škole

Základem prevence šikánování a násilí je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky, mezi žáky a učiteli, mezi zaměstnanci školy. Škola při efektivní realizaci prevence šikánování usiluje o vytváření bezpečného prostředí a za tím účelem podporuje solidaritu a toleranci, podporuje u žáků a zaměstnanců vědomí sounáležitosti, posiluje a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy, uplatňuje spolupráci mezi žáky a rozvíjí jejich vzájemný respekt, rozvíjí jejich jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince. Důraz klademe na pozitivní mezilidské vztahy a úctu k druhým, respekt k individualitě každého jedince a etické jednání.

Organizační opatření školy:

- školní řád - ve školním řádu jsou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení;
- začlenění primární prevence do výuky - zakotvení prevence rizikového chování včetně agrese a šikany do školního vzdělávacího programu;
- vedení školy - zajišťuje vzdělávání pracovníků v oblasti šikánování;
- spolupráce s rodiči - úzká spolupráce se zákonnými zástupci žáků, jasné vymezení možnosti oznamování i zárodků šikánování každému pedagogickému pracovníkovi i vedení školy (při zachování důvěrnosti sdělení);
- ochranný režim ve škole – v zájmu ochrany žáků je stanoven rozvrh dohledů pedagogických pracovníků v prostorách školy před vyučováním a o přestávkách, aktivní zapojení nepedagogických pracovníků do prevence šikánování;

- učitelé:
 - třídní učitelé realizují třídnické hodiny, zaměřují se na klima ve třídě, sledování a rozbor chování žáků k sobě navzájem;
 - zapojují žáky do aktivit třídy a školy a posilují jejich pozitivní vazby na školu;
 - vedení hodiny pedagog staví na silných stránkách žáků, žáci zažívají ocenění;
 - učitelé dbají na dodržování dohodnutých pravidel;
 - výuka je přibližována běžnému životu žáků a pedagog hledá cesty pro zaujetí výukou;
 - pedagog používá vhodně humor při výuce, vyhýbá se sarkasmu a ironii vůči žákům;
 - učitel se chová spravedlivě a s respektem k individuální situaci každého žáka;
 - učitel se stará o to, aby se v základní míře žáci ve škole cítili dobře;
 - učitel pohotově reaguje na agresivní narážky nebo výpady žáků či studentů;
 - chrání si své hranice a nepřekračují ani hranice ve vztahu k žákům;
 - všichni učitelé mají vypsaný konzultační hodiny;
- schránka důvěry - možnost využití schránky k důvěrnému sdělení;
- výchovný poradce, školní psycholog, školní metodik prevence - společně tvoří školní poradenské pracoviště, zvyšují informovanost pedagogů, doplňují školní knihovnu o literaturu z oblasti problematiky agresivního chování a šikanování, navštěvují semináře s odborníky zabývajícími se danou problematikou, poskytují konzultace v čase dle předchozí domluvy;
- školní psycholog - preventivně zjišťuje třídní klima a vztahy mezi žáky zejména v prvních ročnících pomocí dotazníkového šetření a rozhovorů s třídními učiteli;
- spolupráce s jinými orgány a organizacemi - spolupracující organizace jsou- Policie ČR, Městská policie, Renarkon, Pedagogicko - psychologická poradna, okresní metodik prevence, krajský metodik prevence, lékaři z dětského oddělení Vítkovické nemocnice Ostrava.

Krizový plán – metodické kroky při řešení šikany

Učitelé jsou seznámeni se systémem školy pro oznamování a vyšetřování šikanování a povinností vést pečlivou evidenci všech případů agresivního chování a šikanování mezi žáky (spolupráce: třídní učitel - školní psycholog - školní metodik prevence- výchovný poradce).

Doporučená strategie pro řešení šikany:

- 1) Oznámení o šikaně:
 - rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili;
 - posoudit ohrožení žáka (155, případně izolace oběti od agresora).
- 2) Informovat tyto osoby:
 - Třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce a vedení školy;
 - Prostudovat metodické materiály;
 - Vzájemná dohoda interesovaných osob na společném postupu.

3) Třídní učitel a školní metodik prevence:

- Vyslechnout citlivě oběť;
- Nalezení a vyslechnutí svědků,
- Rozhovory s agresory.
- Rozhovory:
 - Oběť: Zjistit, co se dělo, jak dlouho to trvá, komu dalšímu se to děje, kde se to stalo, kdo byl svědkem, kdo pomohl. Poskytnout podporu, pomoc, radu.
 - Svědci: Získat další doplňující informace: kdo, komu, co, kdy, kde, jak často, kdo další to viděl, kdo pomohl.
 - Agresor: S agresorem mluvíme, až když máme všechny informace. Možnost vyjádřit se, zjistit příčiny jednání, důsledky jednání, oznámit další postup školy.

4) Rozhovor se zákonnými zástupci:

- Pozvat do školy rodiče oběti.
- Pozvat do školy rodiče agresora/ů.

5) Práce se třídou:

- Seznámit třídu s výsledky šetření a kroky které budou následovat;
- Jaké následky šikany nese viník/viníci;
- Znovu nastavení třídních pravidel;
- Realizace pravidelných třídnických hodin;
- Podpora pozitivního třídního klimatu;
- Kontrola stavu třídního klimatu pomocí sociometrie;
- Informovat třídní učitele o externích subjektech pro podporu třídního klimatu.

6) Možnost informovat OSPOD:

- Dle případné potřeby domluvit spolupráci s Orgánem sociálně právní ochrany dětí.

7) Setkání školy, zákonných zástupců a interesovaných žáků:

- Vyhodnocení vývoje situace po 1-2 týdnech;
- Realizovat zvláště jednotlivá setkání s rodiči oběti a agresora/ů.

8) Monitoring, zhodnocení a uzavření:

- Po třech měsících vyhodnotí třídní učitel a členové školního poradenského centra vývoj třídního klimatu;
- Dle potřeby navrhnou další opatření.

Účastní-li se šikanování většina problémové skupiny, nebo jsou-li normy agresorů skupinou akceptovány, doporučuje se, aby šetření vedl odborník-specialista na problematiku šikanování (z pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, diagnostického ústavu, krizového centra apod.)

Při rozhovoru s obětí (případně svědkem, který na šikanování upozorní) lze doporučit následující (pro učitele i zákonné zástupce):

- jednání by mělo být rychlé, avšak uvážlivé, zbrklé pokusy o nápravu mohou situaci oběti značně zhoršit;

- během rozhovoru je vhodné odložit jinou činnost a maximálně se koncentrovat na výpověď žáka. Je důležité vytvořit bezpečné, klidné prostředí, navodit atmosféru důvěry a aktivně empaticky naslouchat;
- žákovi musí být poskytována podpora a ujištění, že jím sdělované informace bereme zcela vážně a chceme mu pomoci. Vždy je potřeba zcela se vyvarovat zlehčování, kritiky na adresu dítěte, bagatelizace či zpochybňování jeho výpovědi;
- dále se v průběhu zaměřujeme na citlivé zjišťování základních informací, povzbuzujeme a oceňujeme oběť za to, že našel/la odvahu celou situaci ohlásit (klademe důraz na to, že žák nežaluje, nýbrž hledá pomoc).

V průběhu výše uvedeného rozhovoru je důležité zaměřit se na citlivé zjištění základních informací, tj. zejména na:

- co, kdy, kde, jak dlouho to trvá;
- jaké formy a způsoby šikanování má;
- jakým způsobem se situace odehrála a pod jakou záminkou;
- do jaké míry je oběť aktuálně ohrožena;
- kdo je původcem šikany, kdo všechno bývá přítomen, tj. kolik žáků o šikaně ví a je do ní aktivně zapojeno;
- vytipování vhodných svědků;
- všechny zjištěné údaje je doporučeno zapsat si, vést si záznamy.

Rozhovor s agresorem:

- v průběhu rozhovoru je potřeba zcela jasně a zřetelně odsoudit jeho nežádoucí jednání (nikoliv samotnou osobnost agresora);
- nekompromisní postoj k šikanování bychom měli podpořit přiměřeným postihem, sankcí, opatřením;
- zjišťujeme maximum možných informací o motivaci k agresivnímu jednání (např. dysfunkce rodinného zázemí, bývalá oběť šikany, snaha upoutat pozornost apod.);
- záměrným a systematickým působením se zaměřujeme na odstranění nežádoucích vzorců chování u agresora, zprostředkováváme mu náhled na vlastní chování a pracujeme s jeho motivací;
- u agresora je vhodné prohlubovat schopnost vcítění se do pocitů druhých;
- jednat klidně, slušně, nikoliv v afektu.

Čeho se vyvarovat:

- konfrontace s agresorem bez dostatku ověřených a ucelených informací;
- přímé konfrontace obětí a agresorů v průběhu celého vyšetřování šikany;
- vyhýbat se rychlým, zbrklým rozhodnutím, zkratkovitému jednání (např. rodič oběti se pokouší vyřešit šikanu tím, že si „pohovoří“ s agresorem);
- přenášení odpovědnosti za šikanování na oběti;
- ustoupení agresorům na úkor obětí a ostatních členů kolektivu;
- odsouzení osobnosti agresora, odsuzujeme pouze nežádoucí chování agresora;
- podcenění následků šikanování pro oběti, přihlížející i samotné agresory;
- ignorování a bagatelizace projevů šikanování v kolektivu.

Kyberšikana

Kyberšikanu definujeme jako zneužití informačních komunikačních technologií, zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoků pak určují její závažnost. Předpona kyber – značí prostředí, ve kterém se šikana odehrává, tedy kybernetický svět počítačů, internetu a mobilních telefonů.

Projevy kyberšikany

- pomlouvání, zastrašování, urážení, zesměšňování nebo jiné ztrapňování (prostřednictvím e-mailu, SMS zpráv, v chatu nebo diskuzích);
- pořizování zvukových záznamů, videí či fotografií, jejich upravování a následné zveřejňování s cílem poškodit zachycenou osobu;
- vytváření internetových stránek, které urážejí, pomlouvají či ponižují konkrétní osobu;
- zneužívání cizího účtu;
- vydírání pomocí mobilu nebo internetu;
- obtěžování a pronásledování voláním, psaním zpráv nebo prozváněním;
- zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť.

Znaky kyberšikany

- anonymita útočníků – přezdívka, neznámá e- mailová adresa;
- agresor je ve virtuálním světě schovaný a může se chovat jinak, než by se choval v reálném světě – udává jiný věk, pohlaví, bydliště...;
- oběti kyberšikany jsou často uzavřené do sebe, nekomunikují s okolím;
- rozpoznává se velmi těžce!

Doporučená strategie pro řešení kyberšikany:

- 1) Oznámení o kyberšikaně:
 - Žák, zákonný zástupce;
 - rozhovor s těmi, kteří na kyberšikanování upozornili;
 - zajistit bezpečí oběti (nahlásit profil agresora, zablokovat profil agresora, zajistit důkazy).
- 2) Informovat tyto osoby:
 - Třídního učitele, školního metodika prevence, vedení školy a případně ICT pracovníka;
 - prostudovat metodické materiály;
 - získat základní informace o probíhající kyberšikaně (kyberšikana na půdě školy, mimo školu, mezi spolužáky, aj.);
 - vzájemná dohoda interesovaných osob na společném postupu.
- 3) Třídní učitel a školní metodik prevence:
 - Vyslechnout citlivě oběť;
 - Nalezení a vyslechnutí svědků,
 - Rozhovory s agresory.

- Rozhovory:
 - Oběť: Zjistit, co se dělo, jak dlouho to trvá, komu dalšímu se to děje, kde se to stalo, kdo byl svědkem, kdo pomohl. Poskytnout podporu, pomoc, radu.
 - Svědci: Získat další doplňující informace: kdo, komu, co, kdy, kde, jak často, kdo další to viděl, kdo pomohl.
 - Agresor: S agresorem mluvíme, až když máme všechny informace. Možnost vyjádřit se, zjistit příčiny jednání, důsledky jednání, oznámit další postup školy.
 - Informovat zákonného zástupce, poskytnout pomoc jak žákovi, tak jeho rodičům, předat kontakt na odborníky.
 - Pokud se kyberšikana odehrává mimo školu, nemůžeme kázeňsky trestat, mapujeme situaci.
- 4) Agresor není osobou spjatou se školou:
- Informovat zákonné zástupce oběti, podpora oběti, předat rady a kontakty pro další pomoc.
 - V případě podezření na trestný čin, předat Policii České republiky a informovat OSPOD.
 - Vyžádat si závěry z vyšetřování.
- 5) Zpětná vazba, opatření:
- Schůzka třídní učitel, metodik prevence a další zainteresované osoby ze školy, žáci a zákonní zástupci (oběť i agresor).
 - Vyhodnocení situace, nastavení dalších opatření.
 - Seznámit se situací třídní kolektiv, realizace TH, práce s klimatem třídy, monitoring vztahů.
 - Preventivně informovat zákonné zástupce všech.
- 6) Setkání zástupců školy s žákem a zákonnými zástupci (oběť, agresor):
- Zhodnocení situace po cca 1-2 týdnech;
 - Dle potřeby konzultovat s OSPOD.
- 7) Prevence:
- Pravidla používání PC a mobilních telefonů ve škole;
 - preventivní program na téma kyberšikana, informace, kam se mohou v případě nebezpečí obrátit, pracovat s klimatem třídy.
- 8) Monitoring, zhodnocení a uzavření:
- Po třech měsících vyhodnotí třídní učitel a členové školního poradenského centra vývoj třídního klimatu;
 - Dle potřeby navrhnou další opatření.

Krizový plán při výskytu šikany zaměřené na učitele

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako institucionální problém, který se týká všech zaměstnanců školy.

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.

Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Doporučená strategie pro řešení šikany:

- 1) Žák je přistižen při šikaně pedagoga:
 - Zesměšňování, nerespektování, agresivní jednání vůči učiteli, aj.
 - Učitel vysloví svůj nesouhlas s tímto chováním.
- 2) Učitel odchází ze třídy pro pomoc k zástupkyni školy nebo přivolá pomoc mobilním telefonem při výbuchu agrese ve třídě.
- 3) Učitel je poskytnuta krizová intervence, pokud ji potřebuje:
 - Školní psycholog,
 - Školní metodik prevence,
 - Výchovní poradce,
 - Kolegové,
 - Případně odborná pomoc.
- 4) Učitel, který vykonává pohotovost, izoluje agresory:
 - Učitel vykonávající pohotovost je určen v tabulce pohotovostí,
 - Nutná je izolace, aby nedocházelo k ovlivňování svědků.
- 5) Vedení školy a školní poradenské pracoviště vede rozhovory s pedagogem a žáky:
 - Neodkladně proběhne citlivě rozhovor s obětí,
 - dále proběhnou rozhovory se svědky této události, či událostí,
 - možná je konzultace s okresním, či krajským metodikem prevence, popřípadě organizací, která se šikanou zabývá (Renarkon).
- 6) Vyhodnocení závažnosti šikany:
 - Vedení školy a školní poradenské pracoviště vyhodnotí závažnost a stádium šikany,
 - společně se navrhne další postup a vhodná opatření pro zabránění postupu šikany,
 - učitel oběti je nabídnuta odborná pomoc.
- 7) Ředitel školy informuje:
 - Zákonné zástupce agresora/ů a zbytku třídy;
 - Ředitel školy informuje zákonné zástupce se závěry šetření a udělenými sankcemi,
 - jsou nastavena další opatření, která by měla předcházet další progresi tohoto chování,
 - při udělení sankcí postupujeme dle školního řádu školy,
 - nabídka odborné pomoci učiteli, agresorovi, popřípadě zbytku třídy,
 - vhodná je změna vyučujícího v dané třídě.

- 8) Realizace intervenčního programu pro obnovu pozitivního klimatu třídy a školy:
- Seznámit třídu výsledkem a dalšími kroky;
 - realizovat mimořádné třídní schůzky;
 - naplánovat pravidelné třídnické hodiny, věnující obnově příznivého třídního klimatu;
 - v případě potřeby požádat o pomoc spolupracující organizace.
- 9) Monitoring, zhodnocení, uzavření:
- Vhodné je sledovat třídu po dobu šesti týdnů a postupně vyhodnocovat situaci,
 - ideální je pracovat i s celým pedagogickým sborem, popřípadě okruhem pedagogů, kteří vyučují ve stejné třídě.

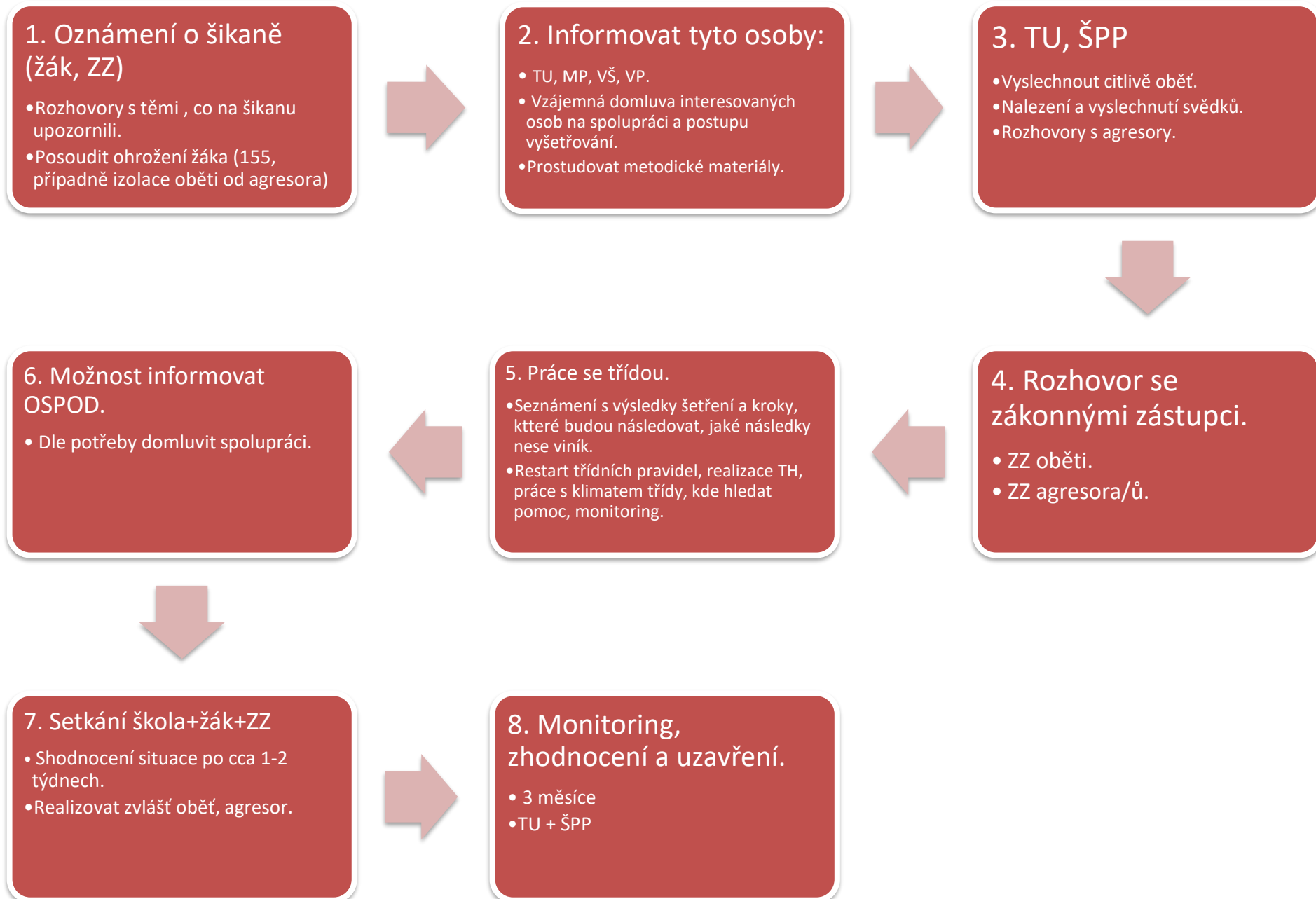
Je zapotřebí, aby učitel sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že učitel byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je nutné dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkosti, zvýšená citlivost, nechutí k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.

Vypracovala: Mgr. et Mgr. Jana Szúcs, školní metodik prevence

Ing. et Ing. Zuzana Vargová, Ph.D., MBA

ředitelka školy

Krizový plán při šikaně ve škole

3. TU, ŠPP

Vyslechnout citlivě oběť.
Nalezení a vyslechnutí svědků.
Rozhovory s agresory.

OBĚŤ

Zjistit co se dělo, jak dlouho to trvá, komu dalšímu se to děje, kde se to stalo, kdo byl svědkem, kdo pomohl.

Poskytnout podporu, pomoc, radu.

SVĚDCI

Získat další informace: kdo, komu, co, kdy, kde, jak často, kdo další to viděl, kdo pomohl.

AGRESOR

S agresorem mluvíme, až když máme všechny informace.

Možnost vyjádřit se, zjistit příčiny jednání, důsledky jednání, oznámit další postup školy.

Krizový plán při kyberšikaně

1. Oznámení o kyberšikaně (žák, zákonný zástupce)

2. Informovat tyto osoby:

- TU, MP, VŠ, VP, případně ICT pracovníka.
- základní informace (kyberšikana na půdě školy, mimo školu, mezi spolužáky).
- odhad závažnosti, další spolupráce.

3. TU, MP

- Rozhovory s žáky.
- šikana na půdě školy/mimo školu, mezi spolužáky.

6. Setkání škola + žák + ZZ (oběť, agresor)

- Shodnocení situace po cca 1-2 týdnech.
- Dle potřeby konzultovat s OSPOD.

5. Zpětná vazba, opatření.

- Schůzka škola + žák + ZZ (oběť i agresor).
- Vyhodnocení situace, nastavení dalších opatření.
- Seznámit se situací třídní kolektiv, realizace TH, práce s klimatem třídy, monitoring vztahů.
- Preventivně informovat ZZ všech účastníků.
- Metodická podpora pedagogů.

4. Agresor není osobou spjatou se školou.

- Informovat ZZ oběti, podpora, rady, kontakty.
- V případě podezření TČ předat PČR, informovat OSPOD.
- Vyžádat si závěry vyšetřování.
- Postih.

7. Prevence.

- Pravidla používání PC a mobilních telefonů ve škole.
- Preventivní program na téma kyberšikana, informace, kam se mohou v případě nebezpečí obrátit, pracovat s klimatem třídy.

8. Monitoring, zhodnocení a uzavření.

- 3 měsíce
- TU + ŠPP

ADD 3)

3. TU, ŠPP

Rozhovory s žáky.

Šikana na půdě školy/mimo školu, mezi spolužáky.

OBĚŤ

AGRESOR

Pokud se odehrává mimo školu,
nemůžeme kázeňsky trestat,
mapujeme situaci

Zajistit ochranu oběti:

- a) zajistit důkazy
- b) zablokovat profil agresora, nahlásit profil

Zjistit příčiny jednání, seznámit s
důsledky jednání.

Zjistit co se děje, kde všude se to děje, kdo začal,
jak dlouho to trvá, kdo o om ví, komu dalšímu se
to děje, kdo pomohl.

Informovat ZZ.

Dále postupujeme dle krizového plánu proti
šikaně.

Informovat ZZ.

Poskytnout pomoc jak žákovi, tak tak rodičům,
kontakty na odborníky.

Vždy informovat OSPOD, oznámit PČR.

Krizový plán při šikaně učitele ve třídě

1. Žák je přistižen při šikaně

- zesměšňování, nerespektování, a agresivní jednání vůči učiteli, aj.
- Učitel vyjádří nesouhlas s tímto chováním.

2. Učitel přivolá pomoc

- Učitel odchází ze třídy k ZŠ nebo přivolá pomoc mobilním telefonem při výbuchu agrese.

3. Krizová intervence

- Pokud učitel potřebuje, je mu poskytnuta krizová intervence:
 - Školní psycholog,
 - Školní metodik prevence,
 - Výchovný poradce,
 - Kolegové,
 - případně odborná pomoc.

6. Vyhodnocení závažnosti šikany

- VŠ a ŠPP vyhodnotí závažnost a stádium šikany,
- společný návrh dalšího postupu a vhodná opatření pro zabránění postupu šikany,
- učitel - oběti je nabídnuta odborná pomoc.

5. Vedení školy a ŠPP

- VŠ a ŠPP vede rozhovor s pedagogem a žáky:
 - neodkladně proběhne rozhovor s obětí,
 - rozhovory se svědky této události,
 - možná je konzultace s okresními či krajským metodikem prevence, popřípadě s externí organizací (Renarkon).

4. Izolace agresorů

- Učitel vykonávající pohotovost, izoluje agresory.
- Pohotovost je určena v tabulce.
- Izolace je nutná, aby agresor neovlivňoval svědky.

7. Ředitel školy informuje:

- ZZ agresora/ů a zbytku třídy,
- ŘŠ informuje ZZ se závěry šetření a udělenými sankcemi,
- nastavení opatření, která zabrání další progresi tohoto chování,
- udělujeme sankce dle školního řádu,
- nabídka odborné pomoci učiteli, agresorovi a zbytku třídy,
- vhodná je změna vyučujícího v dané třídě.

8. Realizace intervenčního programu pro obnovu pozitivního klimatu třídy a školy:

- Seznámit třídu s výsledkem a dalšími kroky,
- realizovat mimořádné třídní schůzky,
- naplánovat pravidelné třídnické hodiny, věnující obnově příznivého třídního klimatu,
- v případě potřeby požádat o pomoc spolupracující organizace.

9. Monitoring, zhodnocení, uzavření:

- Vhodné je sledovat třídu po dobu šesti týdnů a postupně vyhodnocovat situaci,
- ideální je pracovat i s celým pedagogickým sborem, popřípadě okruhem pedagogů, kteří vyučují v dané třídě.